

مقدمه

اغلب کشورهای در حال توسعه برای رونق‌دهی به اوضاع اقتصادی، ایجاد اشتغال و دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی پایدار با مشکل کمبود منابع سرمایه‌گذاری روبه‌رو هستند. کمبود درآمدهای ارزی ناشی از صادرات و نرخ ناعادلانه مبادله که اغلب به زیان صادرکنندگان کالاها و مواد اولیه خام در حال تغییر است و انبوه جمعیت و مصرف به نسبت بالا، از عواملی است که منابع پس‌انداز قابل تبدیل به سرمایه‌گذاری‌های مولد در این گونه کشورها را به شدت محدود می‌سازد. جبران عقب‌ماندگی و دستیابی به توسعه پایدار، نیازمند سرمایه‌گذاری برای بهره‌جویی از مزیت‌های نسبی و توانایی‌های بالقوه اقتصادی است. در فرآیند جهانی شدن، سرمایه نیز با سهولت قابل نقل و انتقال است. اما سرمایه‌گذاران به دنبال کسب سود بیشتر و مکانی امن برای سرمایه‌گذاری هستند. با اشباع سرمایه‌گذاری در کشورهای پیشرفته صنعتی،

امنیت سرمایه‌گذاری - کلید توسعه پایدار اقتصادی ایران

محمدتقی رفیعی

← امروزه زمانی که امنیت سرمایه‌گذاری در کشورهای در حال توسعه و اقتصادهای در حال گذار تضمین و بستر قانونی لازم فراهم شود، سرمایه‌گذاران بین‌المللی میل و رغبت بیشتری برای حضور در این گونه بازارها خواهند داشت. این امر به کشورهای میزبان نیز فرصت بهره‌گیری از مزیت‌های نسبی، رشد اقتصادی، اشتغال‌زایی و دستیابی به دانش و فن‌آوری روز برای تولید کالاهای رقابتی در عرصه بین‌المللی را می‌دهد. بنابراین، تسریع در ورود سرمایه‌گذاری‌های خارجی، منافع متقابلی را برای کشورهای میزبان و سرمایه‌گذاران بین‌المللی به دنبال خواهد داشت.

خبر مناطق

حمید بقایی با حفظ سمت به عنوان سرپرست حوزه مشاورت رییس‌جمهور در امور مناطق آزاد و ویژه منصوب شد

دکتر محمود احمدی
نژاد طی حکمی حمید
بقایی رییس سازمان
میراث فرهنگی
و گردشگری را با
حفظ سمت به عنوان
سرپرست حوزه
مشاورت رییس‌جمهور
در امور مناطق آزاد و
ویژه اقتصادی منصوب کرد.

رییس‌جمهور در حکم بقایی آورده است: از جنابعالی انتظار می‌رود که در زمینه نظارت دقیق بر عملکرد مدیران محترم مناطق تابعه و حمایت لازم از برنامه‌های مصوب، مساعی لازم را به عمل آورید. دکتر محمود صلاحی نیز که به مدت ۳۴ ماه مشاور رییس‌جمهور در امور مناطق آزاد و ویژه اقتصادی بود روز دوشنبه در اولین جلسه هیئت وزیران دولت نهم که در شهر مقدس مشهد برگزار شد به عنوان استاندار استان خراسان رضوی انتخاب شد. □

در حال توسعه ایجاد کند.

برنامه‌های آموزشی و یادگیری از طریق انجام کار با سرمایه‌گذاری خارجی نباید دست کم گرفته شود. در کنار این موضوع، کشورهای در حال توسعه به کمک این سرمایه‌گذاری‌ها می‌آموزند که چگونه با بازارها، بانک‌ها و منابع تأمین مالی خارجی باید رفتار کنند. سرمایه‌گذاری خارجی با خود تکنولوژی تولید، ماشین‌آلات و تجهیزات مدرن را به ارمغان می‌آورد که این امر در صورت هوشیاری کشور میزبان، به انتقال تکنولوژی و مهارت و دانش می‌انجامد، بخصوص که تحولات تکنولوژیک در جهان امروز با چنان سرعتی پیش می‌رود که بدون همکاری و بهره‌گیری از دانش کشورهای صنعتی انتقال آن به درون غیرممکن است.

منافع حاصل از سرمایه‌گذاری خارجی

در یک نگاه کلی، اثرات سرمایه‌گذاری خارجی از

می‌پذیرد:

□ سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI = Foreign Direct Investment).

□ سرمایه‌گذاری غیرمستقیم خارجی در سبد مالی (FPI = Foreign Portfolio Investment).

سرمایه‌گذاری مستقیم که کشور یا سرمایه‌گذار خارجی مستقیماً و یا با مشارکت سرمایه‌گذاران داخلی مبادرت به سرمایه‌گذاری می‌کند (FDI) و سرمایه‌گذاری غیرمستقیم که معمولاً از طریق خرید سهام و اوراق قرضه در بورس توسط سرمایه‌گذاران خارجی صورت می‌گیرد (FPI) است. صندوق بین‌المللی پول، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را در شرکت‌هایی مؤثر می‌داند که به نحو مؤثری توسط افراد یا مؤسسات خارجی کنترل می‌شوند. شکل عمومی این سرمایه‌گذاری عبارت است از سرمایه‌گذاری در شعبه‌ها و واحدهای تابعه شرکت‌های فراملیتی.

انگیزه سرمایه‌گذاری خارجی

بی‌تردید در عین حالی که انگیزه اصلی هر سرمایه‌گذار خارجی تحصیل حداکثر سود است، اما هدف‌های دیگری به همراه دارد که از آن جمله می‌توان موارد زیر را نام برد.

- ۱) حصول اطمینان از قوام تأمین مواد اولیه.
- ۲) بهره‌گیری از نیروی کار و احتمالاً مواد معدنی و سایر مواد اولیه ارزان قیمت.
- ۳) اقدام به فعالیتی نظیر بانکداری و بیمه به منظور حصول سود و حمایت از شرکت‌های خودی یا کشور موطن.
- ۴) کمبود فرصت‌های سرمایه‌گذاری و وجود رقابت شدید در موطن اصلی و یا بالا بودن نرخ مالیات‌ها.

ویژگی‌های خاص سرمایه‌گذاری خارجی

اگر سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت با امکان نسبی لازم صورت گرفته باشد، می‌تواند به تولید و صادرات کالا بیانجامد، اما لازم است به فاصله مربوط به مدیریت، تکنولوژی، مهارت و تصدی امور بازرگانی خارجی نیز توجه شود.

سرمایه‌گذاری خارجی در حد سرمایه‌گذاری مالی متوقف نمی‌شود، بلکه با خود مجموعه‌ای از عناصر و عوامل را به همراه دارد که خصوصاً از نظر کشورهای در حال توسعه، به‌ویژه با شرایط امروز اقتصاد جهانی از اهمیت زیادی برخوردار است. این‌گونه تجارب در کشورهای در حال توسعه کمتر وجود دارد و در نتیجه، سرمایه‌گذار خارجی با پر کردن این‌گونه فاصله‌ها می‌تواند تحول بزرگی را در راه توسعه اقتصاد کشور

نرخ بازده سرمایه‌گذاری در این کشورها رو به نزول می‌رود و سرمایه‌گذاران همواره در صدد بهره‌جویی از فرصت‌های با بازده بیشتر هستند.

چنانچه امنیت سرمایه‌گذاری در کشورهای در حال توسعه و اقتصادهای در حال گذار تضمین شده و بستر قانونی لازم فراهم شود، سرمایه‌گذاران بین‌المللی میل و رغبت بیشتری برای حضور در این گونه بازارها خواهند داشت. این امر به کشورهای میزبان نیز فرصت بهره‌گیری از مزیت‌های نسبی، رشد اقتصادی، اشتغال‌زایی و دستیابی به دانش و فن‌آوری روز برای تولید کالاهای رقابتی در عرصه بین‌المللی را می‌دهد. بنابراین، تسریع در ورود سرمایه‌گذاری‌های خارجی، منافع متقابل را برای کشورهای میزبان و سرمایه‌گذاران بین‌المللی به دنبال خواهد داشت.

کمبود سرمایه در مباحث اقتصادی به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل توسعه‌نیافتگی مطرح شده است. به عبارت دیگر، رشد و توسعه اقتصادی بدون انباشت سرمایه امکان‌پذیر نخواهد بود؛ به‌گونه‌ای که بسیاری از متفکران دلیل توسعه‌نیافتگی بسیاری از کشورها را کمبود درآمد و پس‌انداز و در نتیجه سرمایه‌گذاری ناکافی می‌دانند.

سرمایه می‌تواند بخش تولید را تحریک ببخشد و با افزایش تولید، موجب رشد تجارت، بهبود سطح زندگی مردم و رشد و توسعه اقتصادی شود. فقدان سرمایه یکی از علل اصلی گرفتار آمدن بسیاری از کشورها در دور باطل فقر و توسعه‌نیافتگی شناخته شده است و علاوه بر آنکه بیکاری گسترده را به دنبال دارد، موجب عقب‌ماندگی سطح تولید مالی می‌شود و در مرحله بعد به فقر اقتصادی می‌انجامد. در مباحث مربوط به توسعه اقتصادی، راه حل اصلی فائق آمدن بر مشکل کمبود سرمایه و خروج از دور باطل فقر و توسعه‌نیافتگی، استفاده کشورهای در حال توسعه از سرمایه‌های انباشته شده در کشور های توسعه‌یافته و به طور کلی جذب سرمایه‌گذاری خارجی عنوان شده است.

به عبارت دیگر، آنچه استفاده از سرمایه‌گذاری خارجی را به‌ویژه برای کشورهای در حال توسعه ضروری می‌سازد، وجود شکاف میان پس‌انداز و سرمایه‌گذاری در این کشورهاست که از یک سو به دلیل ناکافی بودن پس‌انداز ملی و از سوی دیگر، بر اثر توسعه‌نیافتگی بازارهای مالی در کشورهای مزبور، پدیده عام کمبود سرمایه و گرایش به جذب سرمایه‌گذاری خارجی را شکل گرفته است.

دسته‌بندی کلی سرمایه‌گذاری خارجی

سرمایه‌گذاری خارجی معمولاً در دو قالب صورت

جهاتی قابل بررسی است که در زیر به چندی از آنها اشاره می‌شود:

۱) ساختار و عملکرد صنعتی

برخی مطالعات نشان داده‌اند که سرمایه‌گذاری‌های خارجی مخصوصاً از طریق شرکت‌های فراملی موجب می‌شوند تا تولیدکنندگان کارآمد جانشین تولیدکنندگان ناکارآمد شوند.

شواهد تجربی حاکی از این است که در کشورهایی که در راه تجارت و سرمایه‌گذاری در آنها، موانع مخصوص وجود نداشته و محیط اقتصادی برای فعالیت‌های بخش خصوصی (اعم از داخلی و خارجی) مساعد بوده است، شرکت‌های فراملی آثار مثبتی بر تخصیص منابع داشته‌اند. از طرف دیگر سرمایه‌گذاری خارجی می‌تواند باعث ایجاد سرمایه و هدایت آن به سمت واحدهای فعال و مولد شده و سبب افزایش تولید و کنترل تورم شود.

خبر مناطق

نرخ سود تسهیلات اعطایی توسط شرکت‌های لیزینگ در مناطق آزاد اعلام شد

در پنجاه و یکمین جلسه کمیته سیاستگذاری و نظارت بر بانک‌های مناطق آزاد تجاری-صنعتی برای نظارت بر فعالیت شرکت‌های لیزینگ، که در بانک مرکزی برگزار شد نرخ سود تسهیلات اعطایی توسط این شرکت تعیین گردید.

نرخ‌های سود تسهیلات اعطایی توسط شرکت‌های لیزینگ در مناطق آزاد برای شرکت‌های مستقل لیزینگ و هم شعب مربوطه در سرزمین اصلی، آزاد و بر اساس عرضه و تقاضای منطقه تعیین می‌شود. بنابر این گزارش مصوبه فوق برای یکسال و به طور آزمایشی انجام می‌شود. □

۲) رشد/اشتغال و سرمایه‌انسانی

سرمایه‌گذاری‌های خارجی دارای اثرات متعددی بر اشتغال و توسعه نیروی انسانی است و این موضوع لزوم بررسی دقیق‌تر طرح‌های پیشنهادی این شرکت‌ها توسط دولت و نیز وضع مقررات برای استخدام کارکنان توسط شرکت‌های فراملی و برنامه‌های آموزش کارگران را مطرح می‌سازد.

مطالعات نشان می‌دهد که اگر در یک کشور در حال رشد، بیکاری عمدتاً علت ساختاری داشته باشد و هیچ منبع سرمایه‌گذاری نیز موجود نباشد، در این صورت سرمایه‌گذاری‌های خارجی موجب افزایش اشتغال خواهد شد. از سوی دیگر، چنانچه سرمایه‌گذاری خارجی جانشین سرمایه‌گذاری داخلی باشد، اثر اشتغال آن ناچیز و حتی منفی خواهد بود.

شواهد تجربی نشان داده‌اند که شرکت‌های فراملی بیش از شرکت‌های محلی به تکنولوژی‌های سرمایه‌بر گرایش دارند. از طرف دیگر، شرکت‌های فراملی به واسطه پیوندهایی که با صنایع بالادست یا پایین دست دارند و از طریق اثرات مثبت یا منفی که بر میزان استخدام رقیب می‌گذارند، می‌توانند به طور غیرمستقیم بر امر اشتغال تأثیر داشته باشند.

۳) افزایش نقدینگی بازارهای سرمایه محلی

سرمایه‌گذاری خارجی نقدینگی بازارهای سرمایه محلی را افزایش می‌دهد و همچنین می‌تواند به بهبود کارایی بازار کمک کند. سرمایه‌گذاری خارجی به دو صورت مستقیم و غیرمستقیم به افزایش نقدینگی بازار کمک می‌کند. با حضور سرمایه‌گذاران خارجی، پول اضافی وارد بازار سرمایه می‌شود و در نتیجه حجم معاملات و قدرت نقدشوندگی بازار افزایش می‌یابد. از سوی دیگر، با حضور فعال و مستمر سرمایه‌گذاران خارجی، جذابیت بازار سرمایه بیشتر می‌شود و در نتیجه انگیزه و تمایل سرمایه‌گذاران داخلی برای سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه افزایش می‌یابد و بدین گونه، این پدیده به صورت غیرمستقیم نیز به افزایش نقدینگی بازار منجر می‌شود. همچنین سرمایه‌گذاران خارجی با تقاضای اطلاعات شفاف، به‌موقع و باکیفیت، به افزایش کارایی بازار نیز کمک می‌کنند. در بازار کاراً قیمت اوراق بهادار به ارزش ذاتی خود نزدیک‌تر می‌شود و قیمت تعیین‌شده در بازار، شاخص مناسبی برای ارزش واقعی اوراق بهادار است.

از دیگر منافع سرمایه‌گذاری خارجی، بهبود زیرساخت‌های بازار است. آنها از طریق تقاضا برای استانداردهای حسابداری باکیفیت، قوانین و مقررات مناسب و نیروهای واجد شرایط و قابل اعتماد، به بهبود زیرساخت‌های بازار کمک می‌کنند. آنها همچنین با

تقاضای ابزارها و خدمات مالی متنوع‌تر، به افزایش عمق بازار نیز کمک می‌کنند.

۴) پیوند/اقتصاد ملی با اقتصاد بین‌المللی

یکی از اثرات مهم شرکت‌های فراملی بر کشورهای میزبان، ایجاد پیوند و ارتباط بین این کشورها و اقتصاد بین‌المللی است. این روابط در اکثر موارد و در مجموع نتایج مثبتی دربردارند و از طریق سرمایه‌گذاری خارجی، تجارت و انتقال تکنولوژی برقرار می‌شوند. عملیات شرکت‌های فراملی همچنین می‌تواند در افزایش کارایی و کاهش هزینه تولید مؤثر باشد و از این طریق موقعیت رقابتی یک کشور را در بازارهای بین‌المللی ارتقا بخشد، و در نهایت به نفع مصرف‌کنندگان باشد.

۵) موازنه پرداخت‌ها و تشکیل سرمایه

شواهد موجود حاکی از آن است که سرمایه‌گذاری‌های خارجی در زمان سرمایه‌گذاری، تأثیر مثبت ناچیزی بر موازنه پرداخت‌ها و تشکیل سرمایه می‌گذارد. ولی با گذشت زمان این تشکیل سرمایه می‌تواند از طریق سهم سود، سودهای انباشته و برگشت سرمایه تأثیر بیشتری داشته باشد. از نظر دولت‌ها، کنترلی که شرکت‌های فراملی بر سرمایه‌های خود اعمال می‌کنند در بسیاری از موارد به این شرکت‌ها امکان می‌دهد که بر سیاست‌های داخلی این کشورها تأثیر بگذارند و این مطلب یکی از دلایل موافقت نکردن با این قبیل سرمایه‌گذاری‌هاست. هر چند ادعا می‌شود که در بسیاری از موارد دارایی‌هایی که شرکت‌های فراملی وارد اقتصاد کشوری می‌کنند، منحصر به سرمایه نیست و اهمیت عواملی چون تکنولوژی، مدیریت دستیابی به بازارها و دستیابی به صادرات اگر از اهمیت سرمایه بیشتر نباشد، کمتر نیست.

۶) دستیابی به بازارهای صادراتی

با وجود مشکلات حال و آینده بازارهای صادراتی، نیاز کشورهای در حال رشد به توسعه صادراتشان همچنان پابرجاست. یکی از وسایل رسیدن به این هدف استفاده از سرمایه‌گذاری‌های خارجی است. شرکت‌های فراملی می‌توانند تکنولوژی لازم جهت تولید محصولات باکیفیت صادراتی و تضمین عواملی چون تحویل به‌موقع و کیفیت مطلوب و قابل اعتماد که لازمه بازاریابی صادراتی هستند و بالاخره اطلاعات مربوط به بازارهای صادراتی و دسترسی به آنها را با خود به کشور میزبان بیاورند.

تهدیدهای بالقوه سرمایه‌گذاری خارجی

همان‌طور که بحث شد، سرمایه‌گذاری خارجی منافع زیادی را به همراه دارد. اما دارای خطرات یا تهدیدهای

اقتصادی تحت تأثیر جوی قرار می‌گیرند که نسبت به سرمایه‌گذار نگاه نامساعد و ناسازگار دارند. به طور کلی، قوانینی که در این دسته از کشورها وضع می‌شود غالباً دارای چند ویژگی به شرح زیر است:

- ❑ کندکننده حرکت‌های اقتصادی - تولیدی مردمی
- ❑ تقویت‌کننده نظام اقتصاد دولتی
- ❑ کاهنده انگیزه‌ها و تمایلات سرمایه‌گذاری مولد
- ❑ طرفدار بازرگانی وارداتی
- ❑ غیرشفاف شدن کارکردها

قوانین در این کشورها همچنین برای سرمایه‌گذاران نگران‌کننده و تهدیدکننده است، ضمن آن که

باور و ذهنیت منفی نسبت به سرمایه‌گذاری و سرمایه خارجی همواره القاکننده یک تصور و احساس غلط و با کمترین تعقل نسبت به خطرات آن است. این ذهنیت به‌ویژه در کشورهای جهان سوم، به نوعی تحت تأثیر تفکر و اندیشه افرادی است که به طور کلی اقتصاد دولتی را به اقتصاد آزاد ترجیح می‌دهند.

۲) قوانین و مقررات دست‌وپاگیر

دومین مانع، تصویب قوانین و مقرراتی است که تا آنجا که ممکن است، مسیر سرمایه‌گذاری و میل و انگیزه نسبت به آن را دشوار و تضعیف می‌کند. در کشورهای در حال توسعه غالباً تصمیم‌گیرندگان سیاسی و

بالقوه‌ای نیز هست که توجه نکردن به آنها می‌تواند زیان‌های جبران‌ناپذیری را به همراه داشته باشد. از آنجایی که سرمایه‌گذاری خارجی، بسیار فرار بوده و به تغییرات و بحران‌های داخلی و بین‌المللی بسیار حساس است، می‌تواند به افزایش نوسانات و ناپایداری در اقتصاد کشور میزبان منجر شود.

به عبارت دیگر، چون سرمایه‌گذار خارجی (در صورت وجود نداشتن قوانین و مقررات مناسب) در هر لحظه قادر است سرمایه‌اش را به کشور خود یا کشور ثالث منتقل کند، در نتیجه در شرایطی که وضعیت اقتصادی کشور میزبان رو به وخامت‌گذارد و وارد دوره رکود شود و یا سطح بازدهی سرمایه کاهش یابد، معمولاً این نوع سرمایه‌گذاری به سرعت از کشور میزبان خارج شده و این امر باعث تشدید نابسامانی اقتصادی در این کشور خواهد شد.

علاوه بر موارد فوق، می‌توان به خطر افزایش مالکیت و کنترل خارجی‌ان بر شرکت‌های داخلی، افزایش نوسانات نرخ ارز و نرخ بهره و خطر گسترده‌تر شدن دامنه رفتار مخرب سرمایه‌گذاران خارجی به دلیل دنباله‌روی سرمایه‌گذاران داخلی از رفتار آنها، به عنوان دیگر تهدیدات بالقوه سرمایه‌گذاری خارجی نیز اشاره کرد. تمامی موارد فوق می‌تواند به طور قابل ملاحظه‌ای از سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی جلوگیری کند و نهایتاً برای اقتصاد کشور بسیار مضر باشد.

موانع سرمایه‌گذاری خارجی

سرمایه را اقتصاددانان به جیوه تشبیه می‌کنند که لغزان است و با کوچک‌ترین تکانی جابه‌جا می‌شود. برخی دیگر معتقدند که سرمایه زودتر از «جان آدمی» از معرکه می‌گریزد و به عبارت دیگر صاحبان اندوخته و سرمایه به محض مشاهده و احساس خطر قبل از این که به فکر نجات جان خود باشند، ابتدا، سرمایه را از خطر نجات می‌دهند تا امنیت را برای خود در جایی دیگر تأمین کنند. در تهیه مطالب این بخش از مقاله «جریان سرمایه‌گذاری خارجی در کشورهای توسعه‌نیافته» نوشته جناب آقای دکتر مهدی ابزری که در شماره ۱۷۹ مجله تدبیر به چاپ رسیده است، سود جست‌ایم.

به طور کلی باید به این نکته توجه شود که سرمایه‌گذاری خارجی برای ورود به یک عرصه اقتصادی با چه موانعی روبرو است. قاعدتاً با شناخت صحیح موانع سرمایه‌گذاری می‌توان در مورد این که چگونه می‌شود این موانع را از میان برداشت نیز تمرکز نمود.

(۱) ترجیح اقتصاد دولتی بر اقتصاد آزاد

چنانچه امنیت سرمایه‌گذاری در کشورهای در حال توسعه و اقتصادهای در حال گذار تضمین شده و بستر قانونی لازم فراهم شود، سرمایه‌گذاران بین‌المللی میل و رغبت بیشتری برای حضور در این گونه بازارها خواهند داشت

محدودیت‌آور نیز هست. به عبارت دیگر، با وجود این که در سیاست‌ها و استراتژی‌ها نسبت به سرمایه‌گذاری، عبارت‌های موافق و تشویق‌کننده‌ای دیده می‌شود، قوانین و مفاد آنها به ترتیبی است که هر گونه تجاوز و تسلط بر سرمایه‌گذاران عمده را مجاز می‌شمارد و به اهرم‌های سیاسی اجازه می‌دهد که در هر زمان که مصلحت‌های خوداندیشیده‌شان و منابع اقلیت‌ها اقتضا کند، نسبت به سرمایه‌گذاران تصمیم‌های خاصی اتخاذ کنند.

۳) بوروکراسی

مانع سوم مربوط به بوروکراسی بسیار پیچیده و پرافت‌وخیز در نظام دولتی کشورهای کمتر توسعه‌یافته است. در این کشورها، زمان به انجام رسیدن طرح‌ها بسیار طولانی است و آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها غالباً از حدود قانون خارج شده و محدودیت‌های بیشتری را

دولتی و غیردولتی، با دشواری روبه‌رو است و از مجموع امکانات نمی‌تواند سود جوید.

۵) فقدان استراتژی‌های جذب سرمایه‌گذاری خارجی یکی از مهم‌ترین موانع در خصوص جذب سرمایه‌گذاری خارجی، فقدان استراتژی‌های ملی در ابعاد مختلف آن می‌باشد. موضوع جذب سرمایه‌های خارجی می‌بایست به صورت عملی در دستور کار دولت‌ها قرار گیرد. از صرف ادعاهای تکراری در خصوص علاقه‌مندی کشورها به این موضوع نمی‌توان انتظار داشت تا اعتماد سرمایه‌گذاران تأمین و فضای عملیاتی مورد نیاز ایجاد گردد. حرکت و عزم جدی دولت‌ها و در کنار آن مجالس قانون‌گذاری که می‌باید دارای نمود عملی چه در قالب برنامه‌های کلان توسعه و یا در محیط برنامه‌های کوتاه‌مدت ملی، باشد در سطح بین‌المللی ضامن رویکرد مثبت سرمایه‌گذاران خارجی خواهد بود.

برقرار می‌کنند. بوروکراسی همچنین از طریق تغییر مقررات و مبهم بودن مفاد آنها تشدید می‌شود. تغییر بی‌وقفه و مداوم در ضوابط و مقررات و دستورالعمل‌ها یکی از عوامل عمده نبود «امنیت اقتصادی» است که با رفتارها و تصمیم‌های مغایر و ناهماهنگ و قانون‌گریزی و رعایت نکردن قوانین و مقررات توأم می‌شود و یک نوع بی‌اطمینانی و بی‌اعتمادی را در سرمایه‌گذاران برمی‌انگیزد.

۴) دیدگاه غیراقتصادی مدیریت

یکی دیگر از موانع سرمایه‌گذاری، فقدان یا ضعف دیدگاه مدیریت اقتصادی است. این مدیریت با کمبود علم، تجربه و کارآمدی روبه‌رو است و صرفاً سعی می‌کند که فقط خود و منصب خویش را حداقل یک روز بیشتر حفظ کند و در تمییز بین بد و بدتر، خوب و خوب‌تر، تمییز بین زمان حال و آینده و تفاوت بین

سرمایه‌گذاری خارجی، بسیار فرار بوده و به تغییرات و بحران‌های داخلی و بین‌المللی بسیار حساس است، بنابراین می‌تواند به افزایش نوسانات و ناپایداری در اقتصاد کشور میزبان منجر شود

عدم تأمین محیط‌های جذاب و امن سرمایه‌گذاری بسیاری از کشورهای در حال توسعه موضوع عدم توفیق در جذب سرمایه‌های خارجی را به خوبی می‌شناسند. اما این سؤال نیز مطرح است که آیا آنها موفق شده‌اند تا محیط‌های امن و جذابی برای حضور سرمایه‌گذاران خارجی در کشور خود ایجاد نمایند؟

شاید در ظاهر مفاد بند ۶ با بند ۵ همسان به نظر آید، اما در واقع منظور از محیط‌های مورد نظر، تمام فضای مستعد سرمایه‌گذاری در یک کشور را شامل نمی‌شود. اصولاً کشورهایی که در فضای سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی خاصی قرار دارند و در ضمن خود را مقید به رعایت تشریفات زائد گمرکی، ارزی، اداری و سایر ضوابط و مقررات دست‌وپاگیر می‌دانند، با ایجاد مناطق آزاد حداقل به عنوان ابزاری آزمایشی توانسته‌اند توجیه مناسبی برای موانع ضدتوسعه‌ای خود بیابند.

اکنون در بسیاری از کشورها تردیدی وجود ندارد که منطقه آزاد دریچه‌ای است که می‌تواند توسعه اقتصادی آنان را شتاب بخشد و به عنوان ابزاری قدرتمند، برتری‌های بالقوه آنان را به توانایی بالفعل تبدیل و نقش پلی مستحکم بین اقتصاد ملی آنها و اقتصاد بین‌المللی را ایفا نماید. امتیازات خاصی که

کشورهای مؤسس در مناطق آزاد ارائه می‌نمایند، بهترین فرصت را برای حضور پرنرگ سرمایه‌گذاران خارجی فراهم می‌آورد.

بنابراین منظور از محیط‌های امن و جذاب برای سرمایه‌گذاری در یک کشور، به صورت خاص واند در قالب مناطق آزاد و در اشکال بسیار متفاوت آن ظهور یابد. مطالعه اقتصادهای رو به رشد در سه ده اخیر به‌ویژه در حوزه کشورهای آسیایی، نشان از توجه ویژه به مناطق آزاد دارد. اگرچه مبنای مقاله حاضر یعنی امنیت سرمایه‌گذاری در گستره کشور قابل تعمیم و بررسی است، اما مناطق آزاد به عنوان محدوده‌های جغرافیایی مشخص و پایلوت اجرای سیاست‌های کلان جذب سرمایه‌گذاری، می‌بایست به صورت ویژه مورد کنکاش قرار گیرند.

شاخصه‌های امنیت سرمایه‌گذاری

به طور کلی مهم‌ترین نتایج مباحث مطرح‌شده در بخش‌های گذشته، موضوع الزام تأمین امنیت در محیط‌های مستعد سرمایه‌گذاری به عنوان یک ضرورت بسیار مهم و کلیدی است. در واقع واژه امنیت هر موضوعی که به صورت مستقیم در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذار تأثیرگذار است را دربرمی‌گیرد.

بنابراین در ادامه بحث موضوعات بسیار متنوعی تحت قالب «امنیت» مطرح می‌گردند که هر یک سهم قابل ملاحظه‌ای در جلب رضایت خاطر و اطمینان سرمایه‌گذاران به‌ویژه سرمایه‌گذاران خارجی را به خود اختصاص می‌دهند و در یک کلام باید عنوان داشت «بدون تأمین امنیت، نباید انتظار حضور و عملکرد مثبت سرمایه‌گذار خارجی را داشته باشیم».

فارغ از تصور ظاهری و عمومی از مفهوم امنیت، باید اذعان داشت، شاخصه‌های امنیت سرمایه‌گذاری بسیار گسترده و متفاوت می‌باشند. این شاخصه‌ها را می‌توان به صورت‌های گوناگون دسته‌بندی نمود. به عنوان مثال موضوع پیش‌نیازهای سرمایه‌گذاری و نیازمندی‌های حین فرآیند سرمایه‌گذاری، یک گروه‌بندی شناخته شده را معرفی می‌نماید. اما دیدگاه ارائه شده در متن حاضر، دیدگاهی مبتنی بر کلان‌نگری است، لذا دسته‌بندی انجام شده قالب‌هایی کلی را دربرمی‌گیرند. گروه‌های عمده در نظر گرفته شده به شرح ذیل می‌باشند:

۱) شاخصه‌های امنیت محیط جغرافیایی

۲) شاخصه‌های امنیت سیاسی

۳) شاخصه‌های امنیت قانونی

۴) شاخصه‌های امنیت خاص حمایتی

نکته بسیار مهمی که قبل از پرداختن به بحث فوق

می‌بایست مورد تذکر واقع گردد، خصیصه مشترک شاخصه‌های فوق می‌باشد. در واقع از یک منظر کلان، خصیصه «ثبات» در بسیاری از موضوعات مورد بحث ما در این زمینه جاری و مورد انتظار سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی است.

وجود عامل بی‌ثباتی در هر یک از دسته‌بندی‌های کلان فوق، به معنی امکان ایجاد تغییرات گسترده و غیرقابل پیش‌بینی در حوزه فعالیت‌های اقتصادی است و این معنی بالاترین تهدید برای سرمایه‌گذار محسوب می‌گردد، چرا که خود را در محیطی می‌یابد که هر آن ممکن است در آن تصمیمی اتخاذ شود که سرمایه‌وی را بر باد دهد. با در نظر داشتن اصل ثبات، در ادامه هر یک از شاخصه‌های کلان فوق مورد بررسی اجمالی قرار گرفته و اجزاء و عناصر تشکیل آنها مختصراً تشریح می‌گردند.

۱) شاخصه‌های امنیت محیط جغرافیایی

۱-۱) امنیت فیزیکی: در واقع یکی از مهم‌ترین انتظاراتی که سرمایه‌گذار چه داخلی و چه خارجی در قبال حضور فیزیکی خود در محیط مد نظر ما دارد، تأمین امنیت جانی می‌باشد. بدیهی است، محیطی که نتوان امنیت فیزیکی سرمایه‌گذار خارجی را در آن تأمین نمود، به‌هیچ‌وجه جذاب نبوده و سرمایه‌گذار رغبتی برای تعریف برنامه کاری نخواهد داشت. موضوع تأمین امنیت جانی سرمایه‌گذار یک پیش‌نیاز لازم‌الاجرا می‌باشد و بروز حوادثی همچون ضرب و جرح، دزدی، آدم‌ربایی و ... بدون شک مانع حضور سرمایه‌گذار و عدم حضور وی به معنی شکست برنامه‌های جذب سرمایه‌گذاری خواهد بود.

۱-۲) بلایای طبیعی: پرواضح است که محیط‌های جغرافیایی مستعد بروز بلایای طبیعی مانند سیل، زلزله، طوفان و حتی مواردی همچون هجوم حیوانات و حشرات و مناطق مستعد شیوع بیماری‌های خاص، مکان‌هایی امن و جذاب برای حضور و فعالیت سرمایه‌گذار اعم از خارجی یا داخلی نمی‌باشد.

۱-۳) تأمین انرژی: موضوع امنیت در تأمین و در دسترس بودن انرژی عنصری بسیار تأثیرگذار در انتخاب یک سرمایه‌گذار محسوب می‌گردد. در صورتی که تأمین انرژی مورد نیاز به‌ویژه الکتریسیته، آب (صنعتی و شرب)، سوخت و دیگر حامل‌های آن به سادگی و در مقادیر مطمئن ممکن نباشد، نظر سرمایه‌گذاران به‌ویژه آن دسته که پیگیر راه‌اندازی صنایع با فرآیندهای حساس و پرهزینه می‌باشند را منفی خواهد گردانید.

۱-۴) امور زیربنایی: نیازهای اولیه سرمایه‌گذار در

می‌نماید، به معنی ناامنی و فضای نامناسب کسب و کار خواهد بود. گاهاً موضوع تنش‌های بین‌المللی قطعیت طرح‌های توجیه فنی و اقتصادی را نیز تحت‌الشعاع قرار می‌دهد. کشور کره شمالی نمونه بارز چنین محیطی می‌باشد.

۲-۳) *تحریم‌های بین‌المللی:* در واقع وجود تصمیماتی در سطح سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی مبنی بر اعمال انواع تحریم‌ها اعم از سیاسی، اقتصادی و تکنولوژیکی و یا وجود فضای مناسب در جهت اخذ و اعمال چنین تصمیم‌هایی، فضایی ناامن برای فعالان اقتصادی و سرمایه‌گذاری محسوب می‌گردد. حتی اگر در گذشته نیز چنین موضوعی جاری و فضای حال عاری از آن باشد، رفع چنین سوءتفاهماتی در سطوح بین‌المللی بسیار دشوار و بعضاً پرهزینه خواهد بود.

۳) شاخصه‌های امنیت قانونی

۳-۱) *شفافیت در قوانین تجاری و ارزی:* سیاست‌های ارزی، سیاست‌های تجاری و سرمایه‌گذاری در کشور، مقوله‌های تفکیک‌ناپذیر هستند و با همدیگر ارتباط مستقیم دارند. وجود معافیت‌های گمرکی بر ورود کالاهای سرمایه‌ای و واسطه‌ای مورد نیاز کشورهای در حال توسعه و عوارض گمرکی بالا بر ورود کالاهای مصرفی، سیاستی است که شرکت‌های چندملیتی را به جای فروش کالاهای نهایی تشویق به سرمایه‌گذاری در کشورهای در حال توسعه می‌کند.

از طرف دیگر نرخ بازده داخلی هر پروژه سرمایه‌گذاری که اثر مستقیم بر تصمیم سرمایه‌گذار دارد، تابع مستقیمی از هزینه سرمایه است که هزینه سرمایه به نسبت ارزی آن، کاملاً در ارتباط با نرخ ارز مقرر شده برای واردات تجهیزات سرمایه‌ای است.

به طور خلاصه، ملاحظه می‌شود که نظام ارزی مشخص، سیاست‌های تجاری اثبات در خصوص واردات مواد اولیه و صدور کالا و قوانین گمرکی اثبات از جمله مهم‌ترین عوامل زمینه‌ساز جذب سرمایه‌های خارجی‌اند.

هر قدر این سیاست‌ها شفاف، پایدار و برای زمان طولانی‌تری ثابت باشد، سرمایه‌گذاری و به‌ویژه سرمایه‌گذاری خارجی افزایش خواهد یافت.

۳-۲) *مالکیت:* عموماً قوانین موضوع اعطای مالکیت معنوی در کشورهای در حال توسعه، جزء سخت‌گیرانه‌ترین موضوعات قانونی محسوب می‌گردند. به عنوان مثال اصل ۸۱ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران صراحت دارد «دادن امتیاز تشکیل شرکت‌ها و مؤسسات در امور تجاری، صنعتی، کشاورزی، معادن و خدمات به خارجی‌ان مطلقاً ممنوع است».

با حضور سرمایه‌گذاران خارجی، پول اضافی وارد بازار سرمایه می‌شود و در نتیجه حجم معاملات و قدرت نقدشوندگی بازار افزایش می‌یابد. از سوی دیگر، با حضور فعال و مستمر سرمایه‌گذاران خارجی، جذابیت بازار سرمایه بیشتر می‌شود و در نتیجه انگیزه و تمایل سرمایه‌گذاران داخلی برای سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه افزایش می‌یابد و بدین گونه، این پدیده به صورت غیرمستقیم نیز به افزایش نقدینگی بازار منجر می‌شود

سرمایه‌گذار در آن احساس امنیت نخواهد کرد.

۲) شاخصه‌های امنیت سیاسی

۲-۱) *ثبات سیاسی حکومت:* یکی از مهم‌ترین عناصر امنیت سیاسی، ثبات سیاسی حکومت مرکزی است. در واقع کشورهایی که همواره دستخوش تحولات گسترده در حوزه حکومت می‌باشند، محیط‌هایی امن و جذاب برای حضور سرمایه‌گذاران به‌ویژه خارجی نمی‌باشند. وقوع کودتا، شرایط درگیری و جنگ داخلی، فضای مناسب در جهت شکل‌گیری جنگ با دولت‌های خارجی، درگیری‌های شدید حزبی و ... مواردی از این دست، عواملی هستند که مانع اتخاذ تصمیم به آغاز فعالیت سرمایه‌گذاران خارجی خواهند گردید.

۲-۲) *تنش‌های بین‌المللی:* قرار گرفتن در نقاط حساس که تنش‌های بین‌المللی زیادی را تجربه

خصوص امور زیربنایی شامل مواردی از قبیل زمین آماده‌سازی‌شده، دفاتر کاری، مکان‌های مناسب اقامتی، شبکه‌های تأمین انرژی، مسیرهای دسترسی و ... می‌باشند که بدون وجود آنها سرمایه‌گذار احساس امنیت نخواهد کرد.

۱-۵) *شبکه‌های حمل و نقل:* وجود زیرساخت‌های حمل و نقل از مهم‌ترین الزامات حضور فعال و بی‌دغدغه سرمایه‌گذار محسوب می‌گردد. تمرکز محیطی با احداث بنادر و اسکله‌های چندمنظوره، فرودگاه، شبکه بزرگراه‌ها و البته اتصال به شبکه‌های ملی و بین‌المللی ریلی و جاده‌ای عنصری بسیار تأثیرگذار در تأمین نیازمندی‌های اولیه سرمایه‌گذاران است. عدم دسترسی آسان به هر یک از اجزاء مورد اشاره یا واقع شدن آنها در محیط‌های غیرمتعارف (مانند فرودگاه نظامی) شرایطی را فراهم خواهد ساخت که

خبر مناطق

در مراسم معارفه و تودیع:

مدیرعامل جدید پارس جنوبی: در مسیر توسعه دانایی محور گام برمی داریم

مالکیت در حوزه دارایی‌های سرمایه‌ای به‌ویژه در حوزه زمین نیز معمولاً مشمول مقررات سخت‌گیرانه‌ای است. با چنین شرایطی یکی از خواسته‌ها و انتظارات مهم سرمایه‌گذار برآورده نمی‌گردد. در برخی کشورها اتخاذ برخی سیاست‌ها باعث تعدیل فضا گردیده است. موضوع اعطای بی‌قید و شرط مالکیت معنوی در خصوص تشکیل شرکت به صورت صددرصد خارجی و اجاره‌های ۹۹ ساله زمین، همه و همه راهکارهایی برای توسعه فضای امن سرمایه‌گذاری محسوب می‌گردند.

۳-۳) تضمین: یک اصل مهم در مبحث سرمایه‌گذاری استقلال سرمایه و سرمایه‌گذار از محیط سرمایه‌گذاری است. این بدان معنی است که فضایی ایجاد گردد که در آن هیچ خطری ماهیت تملک سرمایه و عواید آن را تهدید ننماید. عمده خطرات مورد بحث به شرح ذیل می‌باشند:

- احتمال ملی‌سازی سرمایه به نفع عامه
- ایجاد محدودیت در انتقال سرمایه و سود
- نقض مالکیت معنوی
- تغییرات کلان قانونی به‌ویژه در حوزه مالیاتی در بازه زمانی مورد توافق
- مداخلات دولتی به صورت یارانه‌ها و مشوق‌ها

۳-۴) قوانین گمرکی: تغییر قوانین گمرکی در بازه‌های زمانی کوتاه‌مدت یکی از عوامل مؤثر در کاهش راندمان سرمایه‌گذاری محسوب می‌گردد. کاهش و یا افزایش‌های متعدد تعرفه‌ها و یا ممنوعیت و رفع ممنوعیت در واردات و صادرات برخی کالاها، موانع بزرگی در مسیر جلب اطمینان سرمایه‌گذاران خارجی می‌باشند. شفافیت، ثبات و طراحی مبتنی بر راهبردهای جهانی همچون سازمان تجارت جهانی در حوزه قوانین گمرکی فضای بسیار مساعدی را به‌ویژه در حوزه فعالیت‌های تجاری ایجاد خواهد نمود.

نکته مهم دیگر در این زمینه لزوم ثبات قانونی و افزایش گستره زمانی، معافیت‌های خاصی است که در خصوص امور تجاری اتخاذ می‌گردد. رفع ناگهانی برخی معافیت‌ها که به صورت سیاست‌های تشویقی برای جذب هر چه بیشتر سرمایه‌های خارجی اتخاذ گردیده‌اند، به همان سرعت که تأثیر مثبتی در جذب سرمایه داشته‌اند، به همان نسبت نیز در فرار سرمایه مؤثر خواهد بود.

۳-۵) قواعد پولی و مالی: از جمله نهادهای حمایت‌کننده سرمایه‌گذاری، بازارهای پولی و مالی‌اند که از مهم‌ترین عوامل در جریان و انتقال سرمایه به‌شمار می‌روند. هر چه بازارهای پولی و مالی منسجم‌تر، وسیع‌تر، موانع و محدودیت‌ها کمتر، تکنولوژی‌های ارتباطی قوی‌تر و تأسیسات مالی مناسب‌تر باشد، جریان نقل و انتقال

سوری به تجربیات مطلوب خود در شرکت پایانه‌های مواد نفتی ایران اشاره کرد و گفت: در آن شرکت با ایجاد ترکیب مناسبی از پیشکسوتان، نخبگان اجرایی و دانشگاهیان اهداف سند چشم‌انداز بیست ساله تعریف و کارهای اجرایی آغاز شده است.

وی با بیان این که در اجرا و تدوین برنامه‌ها در این شرکت به دیدگاه‌های فردی متکی نخواهم بود، گفت: با اتکا به دیدگاه جمعی، سندی تدوین و منشوری آماده خواهد شد که جزء به جزء آن در مقاطع زمانی مختلف بررسی می‌شود و اگر اهداف پیش‌بینی شده در آن محقق نشود، مدیریت جای خود را به مدیر دیگری واگذار خواهد کرد.

مدیرعامل سازمان منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس تأکید کرد: کارها را با برنامه پیش‌خواهم برد و تلاش می‌کنم توسعه پارس جنوبی را با سرعت بیشتری ادامه دهم.

مراسم معارفه موسی سوری به عنوان مدیرعامل جدید سازمان منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس و تودیع سیدعبدالجلیل رضوی روز چهارشنبه با حضور مدیرعامل شرکت ملی نفت، جمعی از مدیران پارس جنوبی و جمعی از مسئولان محلی بخش عسلویه برگزار شد.

در پایان این مراسم با اهدای لوح‌های تقدیر از خدمات رضوی قدردانی شد. □

مدیرعامل جدید سازمان منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس با بیان این که به منظور تحقق اهداف چشم‌انداز بیست ساله، سند راهبردی در این سازمان تدوین می‌شود، گفت: با این نقشه راه در مسیر توسعه دانایی محور گام برمی داریم.

به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی منطقه ویژه، موسی سوری روز چهارشنبه در مراسم معارفه خود اظهار داشت: ملاک و اقتدار هر ملتی، میزان رضایت آن ملت از دولت است و خدمت دولت به مردم و تنظیم مناسبات میان مردم و دولت میزان تحقق اهداف در سند چشم‌انداز معین را نشان می‌دهد.

وی با یادآوری این که در سال ۸۲ سند چشم‌انداز ۲۰ ساله کشور تدوین، تصویب و برای اجرا به سازمان‌های مربوطه ابلاغ شد، اظهار داشت: این سند تکلیف دولت با مردم را در ابعاد مختلف تعریف کرده است.

مدیرعامل سازمان منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس به برخی شاخص‌های صنعت نفت در این سند اشاره کرد و گفت: دستیابی به جایگاه اول یا دوم یکی از شرکت‌های برتر ملی نفت در دنیا، دستیابی به یکی از پایانه‌های اصلی دنیا و رسیدن به جایگاه اول علمی و پژوهشی و فن‌آوری در منطقه از جمله اهداف تعریف شده در سند چشم‌انداز بیست ساله به‌شمار می‌آید.

اتباع خارجی اعم از صدور ویزا، وجود خطوط هوایی منظم، امکانات استفاده از کارت‌های مالی بین‌المللی و غیره، مواردی هستند که تأثیر بسیار زیادی در ایجاد امنیت روانی سرمایه‌گذار خواهند داشت.

۳-۴) بیمه سرمایه‌گذاری: وجود بیمه‌گذارانی که توانایی انجام بیمه مسئولیت سرمایه‌گذاری را در سطح فعالیت‌های اقتصادی بین‌المللی داشته باشند، نقطه اتکاء بسیار ارزشمندی در زمینه سرمایه‌گذاری در کشورهای خارجی برای سرمایه‌گذاران محسوب می‌گردد.

۴-۴) معافیت‌های مالیاتی: یکی از مهم‌ترین مزایای شناخته شده مناطق آزاد که دلیل محکمی برای حضور فعالان اقتصادی و سرمایه‌گذاران در مناطق آزاد شمرده می‌شود، عامل معافیت‌های مالیاتی است. کشورهای توسعه‌یافته عموماً عمده درآمدهای خود را

شاخصه‌های حمایتی، مشوق‌های بیشتر و نافذتری را به کار گیرد.

ثانیاً موضوع ثبات و شفافیت در این خصوص نیز زمینه‌های افزایش اطمینان و ضریب امنیت سرمایه‌گذاری را تسهیل و مزیتی کارا در زمینه جذب سرمایه‌گذاری خارجی خواهد بود.

۴-۱) زمین: در حوزه مناطق آزاد موضوع واگذاری زمین آماده (تسطیح شده واقع در محیط مناسب از نظر دسترسی به امور زیربنایی و حامل‌های انرژی) یک عنصر حمایتی تلقی می‌شود. همچنین اعمال تخفیف در قیمت زمین و تسطیح مبلغ نهایی نیز از دیگر مشوق‌ها به‌شمار می‌روند. تعریف شفاف و صریح موضوع فرآیند واگذاری زمین و ثبات در رویه‌ها عنصری تأثیرگذار در جذب سرمایه‌گذار به‌شمار می‌رود.

۴-۲) تردد/اتباع خارجی: تسهیل در فرآیند تردد

سرمایه به سادگی و با شدت بیشتر صورت می‌پذیرد. اتخاذ سیاست‌های صحیح به‌ویژه در بانک مرکزی با محوریت ایجاد فضای رقابتی در حوزه فعالیت‌های مالی توسط بانک‌ها و مؤسسات مالی خارجی، بهترین شرایط برای حصول اطمینان از امنیت جریان‌های مالی در فعالیت سرمایه‌گذاری را ایجاد می‌نماید.

۳-۶) سهولت فرآیندهای کسب و کار: فرآیندهای شناخته شده در محیط کسب و کار که به نوعی جایگاه هر کشور را نیز در رتبه‌بندی جهانی مشخص می‌کند، فرآیندهایی هستند که میزان سهولت و یا پیچیدگی آنها رابطه مستقیم با تأمین نظر سرمایه‌گذاران خارجی ارتباط دارند.

در واقع هر چه فرآیندهای کسب و کار پیچیده‌تر باشد، سرمایه‌گذار هزینه و زمان بیشتری را برای پیشبرد امور جاری خود هزینه خواهد کرد. مطالعه شاخص‌های کسب و کار در کشورهای با رشد اقتصادی بالا نشان‌دهنده حرکت و عزم آنها در ساده‌سازی و مکانیزاسیون امور مربوطه دارد.

امروزه تکنولوژی ICT در سطحی وسیع جایگزین فرآیندهای نیمه‌اتوماتیک و دستی گردیده و مفهوم ارائه خدمت به صورت تک پنجره (Single Window) که مبتنی بر تمرکز فعالیت‌های مرتبط با موضوع کاری در یک مجموعه یا شبکه می‌باشد، به عنوان رویکردی مثبت و کارا پذیرفته شده است.

۴) شاخصه‌های حمایتی

ابتدا لازم است تعریفی از این دسته ارائه گردد. شاخصه‌های حمایتی عموماً عناصری هستند که در محدوده‌های جغرافیایی خاص یا در زمان‌های معینی ارائه می‌گردند. بدین ترتیب، مشوق‌هایی برای جذب سرمایه‌گذاری ایجاد و گاهاً فرآیندها نیز تسهیل می‌گردند. در متن حاضر شاخصه‌های حمایتی با رویکرد مناطق آزاد و ویژگی‌های خاص این مناطق تنظیم گردیده است. در مورد شاخصه‌های حمایتی و ارتباط آن با امنیت سرمایه‌گذاری ذکر دو نکته خالی از فایده نمی‌باشد.

اولاً تعریف شاخصه‌های حمایتی در برخی کشورها و عموماً در محدوده بسیاری از مناطق آزاد، موضوع تعریف و تدوین آنها را در کشور ما به یک الزام تبدیل نموده است. همچنین وجود فضای رقابتی در خصوص جذب سرمایه‌های خارجی ایجاب می‌نماید در تعریف شاخصه‌های حمایتی حرکت روبه‌جلو و ابداعی رعایت شود. این بدان معنی است که کشور ما در صورتی که علاقه‌مند به جذب سرمایه‌های خارجی بیشتری نسبت به کشورهای رقیب باشد، می‌بایست در خصوص

فعال و تأثیرگذار مناطق آزاد را هویدا می‌سازد. امروزه کشورهای متعددی در دنیا با ایجاد مناطق آزاد و تدوین سازوکارهای لازم، محیط‌های جذاب و امنی را برای حضور و فعالیت سرمایه‌گذاران خارجی فراهم ساخته‌اند. در میان مناطق آزاد موفق دنیا نیز، مناطقی که شاخصه‌های امنیت سرمایه‌گذاری را در سطحی وسیع‌تر و مؤثرتر ایجاد نموده‌اند، عملکردی مطلوب‌تر در مجموعه شاخص‌های اقتصادی کسب نموده‌اند. امید است با ایجاد رویکردی مثبت در خصوص استقرار و گسترش امنیت سرمایه‌گذاری در میهن عزیزمان، شاهد حضور گسترده و پررنگ سرمایه‌گذاران خارجی و بالتبع رشد و توسعه و شکوفایی اقتصاد و سایر شاخص‌های کلان مد نظر سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران، باشیم. ■

وجود فضای رقابتی در خصوص جذب سرمایه‌های خارجی ایجاد می‌نماید در تعریف شاخصه‌های حمایتی حرکت روبه‌جلو و ابداعی رعایت شود. یعنی اگر کشور ما علاقه‌مند به جذب سرمایه‌های خارجی بیشتری نسبت به کشورهای رقیب باشد، باید در خصوص شاخصه‌های حمایتی، مشوق‌های بیشتر و نافذتری را به کار گیرد

توانسته است با کاهش قیمت تمام شده کالاهای تولیدی خود، شرایط رقابتی بسیار سختی را برای رقبای رقابتی بزند.

نکته مهم دیگر در این زمینه قوانین مربوطه در حوزه امور کار و تأمین اجتماعی است. در واقع سرمایه‌گذار خارجی، علاقه‌مند به انجام فعالیت اقتصادی در محیط‌هایی است که قوانین کار در آنها جهت‌گیری یک‌طرفه‌ای به نفع کارگر نداشته باشد.

در مجموع گستره شاخصه‌های حمایتی به نوعی نامحدود می‌باشد و می‌توان عناصری بسیاری را در این مقوله معرفی نمود که به موارد فوق بسنده می‌گردد.

نتیجه‌گیری

از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر رشد اقتصادی کشورها و بخصوص کشورهای در حال توسعه، فراهم آوردن سرمایه و به‌ویژه سرمایه‌های خارجی، به منظور تأمین مالی طرح‌های سرمایه‌گذاری است. بسیاری از کشورهای جهان به واسطه کافی نبودن منابع داخلی برای سرمایه‌گذاری، تمایل شدید به جذب سرمایه‌های خارجی دارند و سرمایه‌گذاران خارجی نیز به منظور کسب سود و بازده بیشتر متمایل به سرمایه‌گذاری در سایر کشورها شده‌اند.

چنانچه شرایط سرمایه‌گذاری در کشورهای در حال توسعه و اقتصادهای در حال گذار تضمین شود، سرمایه‌گذاران بین‌المللی میل و رغبت بیشتری برای حضور در این گونه بازارها خواهند داشت. این امر به کشورهای میزبان نیز فرصت بهره‌گیری از مزیت‌های نسبی، رشد اقتصادی، اشتغال‌زایی و دستیابی به دانش و فن‌آوری روز برای تولید کالاهای رقابتی در عرصه بین‌المللی را می‌دهد. بنابراین، تسریع جریان ورود سرمایه‌گذاری خارجی منافع متقابل را برای کشورهای میزبان و سرمایه‌گذاران بین‌المللی فراهم می‌سازد. با توجه به آنچه گذشت به منظور کسب بیشترین منفعت از سرمایه‌گذاری خارجی و همچنین کاهش تهدیدات بالقوه آن، تأمین ثبات سیاسی و امنیت اقتصادی، بهبود زیرساخت‌ها، وضع و اجرای قوانین و مقررات مناسب لازم و ضروری است.

بدیهی است در رشد اقتصادی هر کشوری نمی‌توان اهمیت توجه همه‌جانبه به انطباق فرهنگی، مزیتی، رقابت منافع ملی و را نادیده گرفت. در این میان لزوم توجه ویژه به مناطق آزاد به عنوان محدوده‌های جغرافیایی کنترل‌شده و مستعدترین فضاهای جذب سرمایه‌گذاری خارجی، کاملاً ضروری به نظر می‌رسد. مطالعه دلایل رشد بالای اقتصادی در برخی کشورهای در حال توسعه به‌ویژه در سه دهه گذشته، نقش بسیار

از ناحیه اخذ مالیات بر درآمد و مالیات‌های مستقیم به‌دست می‌آورند. بنابراین بسیاری از فعالان اقتصادی برای فرار از چنین شرایطی، برنامه‌های توسعه‌ای خود را در محیط مناطق آزاد بین‌المللی که در آنها معافیت‌های گسترده مالیاتی تعریف شده است، به اجرا درمی‌آورند.

بنابراین با ایجاد شفافیت و ثبات در قوانین، گسترش انواع معافیت‌ها و افزایش بازه زمانی اعمال معافیت‌های مالیاتی، شاخصه‌های حمایتی بسیار قابل توجهی در نزد سرمایه‌گذاران تعریف خواهد گردید.

۴-۵) نیروی کار ارزان: وجود نیروی کار اعم از ماهر، متخصص و عادی در کشورهای مقصد، عامل تأثیرگذاری در کاهش قیمت تمام شده کالا و رشد سودآوری فعالیت‌های اقتصادی است. امروزه کشور چین به مدد نیروی کار بسیار زیاد در سطوح متفاوت،

